

Kansakunnan itsenäisyys
(Olla oma itsensä III)

Pekka Ervastian esitelmä 16.5.1915

Olemme tutkineet, mitä ihmisen todellinen itsenäisyys on, millä tavoin ihminen voi todella olla oma itsensä. Olemme nähneet, mihinkä vaikeuksiin hän voi joutua, mitä hänen on voitettava, kun hän tahtoo pyrkiä oman itsensä tuntemiseen ja olemaan oma itsensä. Olemme sitten nähneet, millä tavoin lahjakkaat ja nerokkaat ihmiset ovat itsenäisiä, mihin perustuu heidän itsetuntonsa. Sitten näimme lopuksi, millä tavoin jokainen ihminen Jeesuksen tavalla tai ehkä paremmin sanoen Jeesuksen ohjelman mukaisesti voi pyrkiä todella itsenäisyyteen ja todella tuntemaan itseään.

Ja nyt meillä luonnollisesti nousee mieleen kysymys, millä tavoin kansakunnat voivat olla itsenäisiä, kansat saattavat tuntea itseään ja mitä merkitsee, että jokin kansa tuntee itsensä ja on itsenäinen, vapaa kansa?

Me ymmärrämme tietenkin ilman muuta, että jos voidaan puhua jonkin kansan itsenäisyydestä, jos voidaan puhua siitä, että jokin kansa tuntisi itsensä ja olisi oma itsensä, täytyy tällä kansalla olla jokin itse. Tämä on aivan luonnollinen edellytys. Sen tähden ensimmäinen kysymyksemme on oikeastaan: Onko kansalla jokin itse, jota se voi oppia tuntemaan ja jonka avulla se voi olla itsenäinen niinkuin ihminen. Useimpien mielestä tähän kysymykseen ehkä tuntuu erinomaisen yksinkertaiselta ja helpolta vastata: Onhan tietenkin jokaisella kansalla oma itse, jokainen kansa on aivan kuin tietty yksilö. Onhan sillä oma kielensä, oma historiansa, omat tavat, oma kulttuuri jne., kaikki nuo seikat, jotka

yhdistävät suuren joukon ihmisiä yhdeksi ja tekee heistä kansan. Kaikki tuo muodostaa kansan ja kansan varsinaisen itsen, niin että tietenkin kansalla on itse.

Näin sängen monesta tuntuu. Kumma kyllä, voimme kuitenkin havaita meidän aikanamme ja jokseenkin kautta koko viime vuosisadan virtauksia, jotka kerrassaan kumoavat tällaisen ajatuksen. Sillä vaikka Ranskan vallankumous ja sitä seuranneet Napoleonin sodat saivat aikaan viime vuosisadan kestäessä sen, että jokseenkin kaikkialla Euroopassa kansat heräsivät jonkinlaiseen kansalliseen itsetuntoon, tietoisiksi omasta olemuksestaan, vaikka viime vuosisataa voitaisiin yhdeltä kannalta sanoa natsionalismin eli kansallisuuspyrintöjen vuosisadaksi, niin kuitenkin saman vuosisadan aikana syntyi aivan toinen virtaus ja toinen katsantokanta. Sekin sai alkunsa suorastaan siitä maailmankatsomuksesta, joka oli alkanut kyteä ihmiskunnan sielussa, ainakin eurooppalaisen ihmiskunnan sielussa 17. vuosisadan loppupuolella, ja joka sitten löysi aivan kuin portit omalla voimallaan Ranskan vallankumouksessa ja Napoleonin sodissa. Tämä toinen virtaus oli usko kaikkien ihmisten veljeyteen, sillä Ranskan vallankumoushan kohotti korkealle veljeyden, vapauden ja tasa-arvoisuuden lipun. Tosin kyllä viime vuosisadan aikana tämä veljeys ja sen yhteydessä vapaus ja tasa-arvo eivät sellaisenaan saattaneet elää läpi vuosisadan, sillä juuri kansalliset pyrintöt aivan kuin nielivät tämän veljeysaatteen. Mutta eräs tietty liike omaksui viime vuosisadan aikana tuon veljeysaatteen sellaisena kuin se veljeysaatteen ymmärsi. Se oli tieteellinen eli tieteen silloisiin tutkimuksiin perustuva maailmankatsomus, jota sanotaan materialismiksi. Tämä liike kulki sosialistisena liikkeenä läpi viime vuosisadan. Sosialistinen liike itse asiassa oli saanut alkunsa jo Ranskan vallankumouksen aikaisesta filosofiasta. Tämä liike tuli yhä itsetietoisemmaksi, kun se omaksui

materialistisen maailmankatsomuksen jokseenkin viime vuosisadan keskivaiheilla. Tämä liike sitten ohjelmassaan uskoi vakavasti veljeyteen, ja koko liike tuli tavallansa jonkinlaiseksi antinationalistiseksi eli kansallisuutta vastustavaksi liikkeeksi, sillä se sanoi: kaikki ihmiset ovat veljiä; on yhdentekevää mihin kansakuntaan ihmiset kuuluvat, veljiä he kuitenkin ovat. Ainakin me, jotka olemme köyhiä ja sorrettuja ihmisiä ja työmiehiä, jotka olemme nyt heränneet ja tahdomme luoda paremmat olosuhteet ihmiskunnalle, me kaikki tiedämme aivan selvästi: me olemme veljiä kaikkien työmiesten kanssa, kaikkien proletaarien kanssa, niinkuin Marxin lausuu nuo kuuluisat sanat: kaikkien maiden proletaarit, yhtykää! Ja köyhälistö joka maassa todella yhtyi tuon suuren tunnuksen "veljeyden" merkeissä.

Ja kun me materialistis-sosialistiselta kannalta katselemme ihmiskuntaa ja ihmisiä, meidän täytyy tunnustaa, että tuo katsantokanta paljastaa meille sen ihmeellisen totuuden, jonka jokainen nyt tietää, että enemmän kuin erilaiset kansallisuudet, erottavat ihmisiä toisistaan erilaiset taloudelliset, ekonomiset olosuhteet elämässä. Köyhälistö joka maassa on enemmän erotettu saman maan kansasta ja oman maansa ylhäisöstä kuin köyhälistöstä toisessa maassa. Niinpä myös minkä tahansa kansan talonpoika tuntee suurempaa yhtäläisyyttä ja yhdenarvoisuutta toisen maan talonpoikien kanssa. On aivan kuin toisen maan talonpoika olisi häntä ihmisenä ja veljenä lähempänä kuin esimerkiksi hänen oman maansa ja kansansa yläluokka, korkeat virkamiehet, puhumattakaan kaikkein ylhäisimmistä. Samalla tavoin tuntevat niin kutsutut sivistyneet, varsinkin ehkä oppineet joka maassa olevansa keskenään veljiä yli kansallisuusrajojen. Epäilemättä joku professori meidänkin yliopistossamme paremmin tulee toimeen sekä keskustelussa että seurustelussa ja yleensä elämässä sanokaamme jonkun ruotsalaisen,

venäläisen, italialaisen, englantilaisen, ranskalaisen, saksalaisen professorin kanssa kuin jonkun oman maan työmiehen tai talonpojan kanssa. Epäilemättä hän tuntee suurempaa yhteyttä, yhdenarvoisuutta, veljeyttä niiden kanssa, jotka ovat aivan samalla tavoin kehittyneet kuin hän. Vaikka se kehitys on yksipuolista, se on kuitenkin samanlaista heissä kaikissa.

Kun nämä seikat ottaa huomioon, voi myöntää, että oikein todellisten sosialistien näkökanta on oikeutettu, kun he sanovat, että eri maiden ja eri kansojen niisanottu yksilöllisyys on ohimenevä, haihtuva asia. Kaikki me olemme ennen kaikkea ihmiskuntaan kuuluvia, kaikki me olemme ennen kaikkea ihmisiä, yksilöitä. Me kuulume ihmiskuntaan, ja ihmiskunta on yksi ainoa suuri veljeys eli yksi ainoa suuri kansallisuus, jos me niin tahdomme sanoa. Meidän aikanamme on eri kansojen elämä niin läheisesti liittynyt toisiinsa, että jos tänä päivänä sanokaamme Kiinan presidentti pitää puheen jostakin tärkeästä seikasta, ehdottaen joitakin muutoksia esimerkiksi lainsäädäntöön, niin heti huomenna kaikkialla maapallolla luetaan hänen puheensa, keskustellaan siitä, pohditaan sitä. Me kaikki olemme jo niin yhtä, me muodostamme todella kuin yhden suuren ihmiskunnan, niin että kansallisuudet käytännöllisestä elämästä enemmän tai vähemmän häipyvät pois. Ja kun sosialistit näin aateskelevät, niin he tulevat siihen johtopäätökseen, että kansallisuudet, samoin kuin eri uskonnot ja erilaiset valtiomuodot, erilaiset tavat jne, ovat kaikki vähäpätöisiä asioita ja kuuluvat oikeastaan enemmän menneisyyteen kuin tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa ihmiset tulevat yhä enemmän yhdennäköisiksi, tulevat yhä enemmän sulautumaan toisiinsa. Veljeys tulee yhä suuremmassa määrin toteutetuksi. Pääasia on, että poistetaan ne todelliset raja-aidat, jotka ovat eri ihmisten välillä, nimittäin taloudellisten olosuhteiden

aiheuttamat. On poistettava maailmasta ennen kaikkea köyhyys, puute, kurjuus ja myös liiallinen rikkaus, liiallinen valta, liiallinen ylellisyys.

Nämä kaikki ajatukset ovat siksi järkeviä ja selviä mielestämme, että me voimme todella kysyä: mitä on oikeastaan kansallisuus? Onko se todellakin vain ohimenevä ilmiö? Haipuuko se pois vähitellen aikojen kuluessa? Onko se jotakin sellaista, jonka ainakin nyt pitäisi astua syrjään elämän näyttämöltä?

Vaara ajatella näin on itse asiassa hyvin lähellä, jos yksipuolisesti pidämme kiinni materialistis-sosialistisen maailmankatsomuksen äärimmäisistä johtopäätöksistä. Tämäkin kysymys on nähdäkseni yhteydessä sen kanssa, että materialistit eivät ole taipuvaiset uskomaan mihinkään henkiseen elämään, ihmisen henkeen, ei ihmisen kuolemattomuuteen, ei siihen, että ihmisessä piilee jokin kuolemattomuus. He näkevät ihmisessä ainoastaan hetkellisen, haihtuvan ilmiön. He näkevät siis kansassakin vain hetkellisen ja haihtuvan ilmiön.

Mutta jos me pidämme yksilöllisiä ihmisiä kuolemattomina olentoina siinä merkityksessä, että heissä piilee jokin kuolematon elämän siemen, silloin olemme todella oikeutetut myös kysymään: eikä sitten kansassakin ole jotakin kuolematonta, jotakin merkillistä sisäistä olemusta, joka ei ole vain samaa kuin kansan sielun kaikki ilmennykset, vaan joka säilyy siellä takana? Eikö kansoilla ole mitään tällaista sisäistä olemusta? Me olemme oikeutetut kysymään tätä sen tähden, että näemme, kuinka kaikki ihmisetkin ovat yksilöinä erilaisia, ja kuinka he oppiessaan tuntemaan omaa itseään, tullessaan todelliseen itsetuntoon, oppiessaan todella olemaan oma itsensä, eivät saata kieltää omaa persoonallista erikoislaatuisuuttaan. Elämä kävisi itse asiassa perin yksitoikkoiseksi ja värittömäksi, jos kaikki ihmiset,

noustessaan itsetuntoon, päästessään todella tuntemaan itseään, muuttuisivat niin kokonaan persoonallisessa ilmennyksessään, ettei heitä voisi toisistaan erottaa. Silloin meidän todella täytyisi sanoa, että nykyinen elämä kaikkine puutteellisuuksineen, kun ihmiset tuntevat ainoastaan omaa alempaa minäänsä, eli alempaa persoonallisuuttaan, sittenkin on kiintoisampaa, hauskeempaa, jumalaisempaa ja kauniinpa, kuin sellainen elämä, missä kaikki ihmiset ovat aivan yhdenmallisia. Me voimme oppia näkemään, että ihmisessä piilee jumalainen, yksilöllinen, katoamaton ja kuolematon siemen, joka ilmenee persoonallisuuden kautta. Tämä ilmennys on aina erilainen eri ihmisissä. Ihmiset tulevat aina säilyttämään oman erikoislaatuisuutensa, oman yksilöllisyytensä, kehittyköt he kuinka korkealle tahansa henkisesti, sillä ihmisyksilöille on erittäin tärkeitä persoonallisen ilmennyksen erilaaisuus. He eivät saata olla oma itsensä tukahduttamalla ja kieltämällä kaiken persoonallisuuden. Muutamat ihmiset ovat jonkinlaisessa uskonnollisessa innostuksessa niin saattaneet tehdä, ruvenneet itseään kiduttamaan ja itseään kieltämään sillä tavoin, että painavat kaiken itsessään alas. Seurauksena on ollut täydellinen tappio, sillä näin menetellen he eivät ole päässeet todellisen itsetuntoon. Päästäkseen todelliseen itsetuntoon ihminen saattaa käyttää vain kaikkia niitä voimia, mitkä ovat hänessä muuttamalla, nostamalla ne niin sanoaksemme korkeammalle tasolle, pyhittämällä, kaunistamalla ne, mutta ei kuolettamalla eikä tappamalla niitä.

Henkisesti kehittyessään ihminen säilyttää oman yksilöllisen luonteensa, yksilöllisen erikoislaatuisuutensa. Ja kun näin on, niin syystä voi kysyä: eikö kasassa sitten ole mitään sellaista, mikä pakottaa sen säilyttämään oman yksilöllisen luonteensa? Eikö kansan yksilöllisellä luonteella ole todella arvoa ikuisuudenkin kannalta katsoen? Ei suinkaan

kansa noustessaan ihmisjoukkona suurempaan itsetietoisuuteen ja voimaan henkisesti tai ulkonaisesti ole pakotettu kieltämään omaa luonnettaan, omaa ulkonaista ilmennystään, sen tappamaan, sen tukahduttamaan, aivan täydellisesti sulautumaan johonkin toiseen? Ei suinkaan kansa sillä tavoin saata oppia tuntemaan omaa itseään? Ei suinkaan se sillä tavoin tule tietoiseksi mistään korkeammasta ja kuolemattomasta? Kyllä kai kansakin noustessaan itseään tuntemaan, oppiessaan olemaan oma itsensä, saa säilyttää sen, mikä sille on omalaatuista!

Ja kun ymmärrämme, että kansan elämässä todella on arvokasta se, että sillä on oma erikoinen luonteensa, oma erikoinen kulttuurinsa, omat tavat, silloin me voimme sanoa: kyllä kansallakin on siis jokin oma itse. Me huomaamme katsellessamme historiaa, että jokainen kansa aina on pyrkinyt säilyttämään oman erikoisluonteensa. Ei se ole koskaan tahtonut siitä luopua. Kansalla on siinä samanlainen vaisto kuin ihmisyksilöllä. Eikö siis kansalla ole jokin itse, eikö siis kansassakin ole jotakin, joka yhdistää kaikki sen yksilöt kokonaisuudeksi, samalla tavoin kuin ihmisessä on itse, joka yhdistää kaikki hänen eri ominaisuutensa kokonaisuudeksi, joka tekee hänestä elävän olennon ja joka on edellytyksenä, että hän voi pyrkiä itsetuntoon. Ja jos kerran kansalla nähtävästi on jokin itse, jokin yhteinen, muista kansoista erikoinen elämänsä, jota muuten ei kukaan tietenkään kiellä, silloin me voimme kysyä: eikö siis kansallakin ole oma tiensä samoin kuin ihmisellä, jota kulkien se voi pyrkiä itsetuntoon, pyrkiä olemaan oma itsensä?

Niiden kannalta, jotka osaavat katsella elämän ilmiöitä sisältä päin, on tämä kysymys epäilemättä ratkaistu: Jokaisella kansalla on sama mahdollisuus pyrkiä itsetietoon ja olla oma itsensä kuin yksilöllisellä ihmisellä. Kun näemme ihmisen, joka on lahjakas ja nerokas ja tuntee voittamatonta halua ja

pakkoa olla itsenäinen, niin huomaamme, että kuta vaikeammassa olosuhteissa hän elää ulkonaisesti, taloudellisesti, kuta ahtaampi on hänen ympäristönsä, kuta ankarampi ja ahdasmielisempi se yhteiskunta, jossa hän elää, sitä vaikeampi on hänen suorittaa elämäntehtävänsä, sitä vaikeampaa on hänen olla oma itsensä. Jotta nerokas ja lahjakas ihminen voisi olla oma itsensä, voisi todella tehdä, mitä hän sisäisesti tuntee että hänen täytyisi tehdä, elämän ulkonaisten olosuhteiden täytyy auttaa häntä siinä, tehdä tällainen elämä hänelle mahdolliseksi. Hänen täytyy voida vapautua erinäisistä velvollisuuksista, sanokaamme esim. ruumiillisesta työstä, joka muuten veisi hänen aikaansa ja voimiaan ja sulkisi hänet kokonaan siihen. Hänellä täytyy olla tilaisuus tehdä omaa työtään, sillä muuten eivät hänen lahjansa, hänen nerolliset lahjansa voisi ilmetä. Se on aivan ensimmäinen ehto.

Jotta siis jonkin kansan yksilöissä syntyisi lahjakkuutta, nerokkuutta, joka sille luo kirjallisuutta, taidetta, tiedettä, kulttuuria yleensä, täytyy osa kansasta tai ainakin muutamat yksilöt vapauttaa suorittamasta ruumiillista työtä. Sillä jos kansan kaikki yksilöt tekisivät aamusta iltaan yksinomaan ruumiillista työtä, niinkuin alkuaikoina on tehty, silloin ei tietenkään voisi mitään erityistä taiteellista, tieteellistä, kirjallista kulttuuria, nerokkuutta, kansassa ilmetä. Sillä nerokkuus tulee ilmi vasta silloin, kun jotkut yksilöt aivan kuin nousevat pois tuosta pelkästä ruumiillisesta työstä, niin että ulkonaiset olosuhteet joillekin muodostuvat jollakin tavoin edullisiksi. Voisimme siis sanoa, että jos kansa tahtoo todella tulla itsenäiseksi siinä mielessä, että se pystyy luomaan kulttuuria, taidetta, tiedettä, kirjallisuutta, silloin sen täytyy jollakin tavoin vapautua luonnon ympäröivien olosuhteiden pakosta. Jos jokin kansa sortaa toista kansaa niin paljon, että sen elämä ei ole millään tavoin vapaa, että se tuntee olevansa

aina painostuksen alaisena, niin ei siinä mitään kulttuurielämää voi olla. Kansan täytyy siis päästä aivan vapaaksi ulkonaisesti voidakseen luoda todellista kulttuuria.

Me näemmekin, että kaikki ne kansat, jotka historian kuluessa oat kulttuuriryötä tehneet, ovat myös ulkonaisesti olleet siinä asemassa, sillä tavoin vapaita, että niillä on ollut tilaisuus sitä tehdä. Meidän ei tarvitse ajatella muuta kuin omaa kansaamme. Niin kauan kuin me olimme niin sanoaksemme orjan asemassa Ruotsin vallan alaisina, koko sivistys oli ruotsalaisten kulttuuria; se oli tuotu Ruotsinmaalta. Ruotsihan aina pöyhkeilee sillä, että se on sivistyttänyt Suomen. Sehän on kyllä historiallinen totuus. Mutta Suomen kansa eli jonkinlaista orjan elämää eikä siis todellisuudessa saattanut vastaanottaa silloin mitään kulttuuria eikä luoda mitään omaa kulttuuria. Mutta heti kun meidän historialliset olosuhteemme muuttuivat, kun me jouduimme Venäjän kanssa yhteyteen ja sen jalo keisari Aleksanteri I nosti Suomen kansakuntien joukkoon, silloin heti Suomen kansa sekä omaksui kulttuurin että alkoi luoda jo omaakin kulttuuria ja on sitä sitten antanut muillekin kansoille. Eipäs meidän Kalevalammekaan Ruotsinvallan aikana tullut julki. Se tietenkin eli kansan keskuudessa, mutta eivät muut kansat siitä tietäneet, ei edes meidän oma yläluokkamme tiennyt siitä mitään. Vasta sitten, kun Suomessa alkoi kyteä ajatus, että meidän aikamme on nyt päästä vapaaksi Ruotsista ja saada vapautta sisäisiin oloihimme, sisäiseen elämäämme, ja kun sitä vapautta alettiin luvata Venäjän puolelta, alkoi Suomen kansan keskuudesta herätä ihmisiä, jotka rupesivat kokoamaan Suomen kansan runoja ja vanhaa tietoa. Ja vasta viime vuosisata näki, kuinka kansamme hyvin pian heräsi tietoon omasta kulttuuristaan. Se ei siis ollut mikään barbaarikansa, jolle kehitys on mahdottomuus. Se olikin sivistyskansa. Vain ulkonaiset olosuhteet olivat olleet sellaiset, ettei sillä ollut tilaisuutta nousta. Mutta heti kun portti

avattiin, se ryntäsi sisään uuteen elämään.

Nerokkaat ja lahjakkaat ihmiset tarvitsivat menestyäkseen tiettyjä ulkonaisia olosuhteita. Niinikään kansa luodakseen aatteellista kulttuuria tarvitsee jonkinlaista vapautta, jonkinlaista itsenäistä kansallista elämää. Kun tarkastelemme kansaa, voimme itse asiassa nähdä siinä aivan kuin ihmisyksilössäkkin erilaisia prinssiippejä eli käyttövälineitä, käyttäöksemme vanhaa teosofista nimitystä. Ihmisellä on fyysinen ruumis, tunneruumis, ajatusruumis ja sitten kaikkein korkein; mutta nuo ensin mainitut kolme kuuluvat hänen ilmenneeseen persoonallisuuteensa. Niin kauan kuin ihminen ei mitään erityistä tahdo tuntea tai ajatella, hän elää aivan fyysistä elämää. Villikansat vain ottavat ruokansa luonnosta, noukkivat hedelmiä puista tai pyydystävät metsän otuksia. Ne eivät mitään muuta osaa vielä ajatella. Ja niiden tunne-elämä on vielä sangen alkeellinen ja ilmenee aluksi vain jonkinlaisina rakkauden ja vihan tunteina. Sellainen kansa elää oikeastaan vain fyysisessä ruumiissa.

Mutta kun ajattelemme eurooppalaiseen sivistyspiiriimme kuuluvaa ihmistä, niin huomaamme, että hänellä on käyttökuntoisena ei ainoastaan fyysinen ruumis, jonka avulla hän suorittaa erinäisiä tekoja tässä näkyvässä maailmassa, vaan myös tunneruumis, jonka avulla hän tuntee kaikenlaisia tunteita ja sitten myös ajatusruumis, jonka välityksellä hän saattaa ajatella mitä erilaatuisimpia ajatuksia. Samoin on kansan laita. Niin kauan kuin se on vielä barbaaristeella, se elää aivan kuin fyysisessä ruumiissa. Ei ole oikeastaan muuta kuin yksi yhteiskuntaluokka, joka taistelee luontoa vastaan olemassaolonsa puolesta. Vähitellen alkaa muodostua jonkinlainen ylimystö sen vuoksi, että muutamat ovat tunteissaan voimakkaampia, puhtaampia, jalompia kuin toiset; muutamissa rakkaus kehittyy nopeammin ja etsii kauniimpia muotoja kuin toisissa. Nämä muodostavat aivan

kuin jalomman osan tuosta suuresta joukosta. Ja vähitellen nousee heille johtajia, jotka ovat kaikista voimakkaimmat ja jaloimmat. Ja vasta pitkän ajan kuluttua saattaa tästä kansasta, joka on ennen ollut alkuperäisellä kannalla, muodostua sivistyskansa. Ja silloin kun siitä on muodostunut sivistyskansa huomaamme, että siinä on muodostunut aivan kuin tiettyjä ihmisluokkia. Yksi vastaa suorastaan fyysistä ruumista, se luokka, joka tekee välttämättömät ruumiilliset työt tässä näkyvässä maailmassa. Tämä luokka ei itse voi yhtä paljon varsinaisesti ajatella. Ajatella voivat tietenkin kaikki ihmiset, mutta ei tehdä luovaa ajatustyötä eikä erityisesti muovailta ja kasvattaa sisäistä olemustaan.

Mutta sitten on muitakin kansanluokkia. On luokka, joka vastaa ihmisen tunneruumista. Voisimme sanoa, että sotaväki ja sitten kauppamiehet ja koko virkamiehistö vastaavat ihmisen tunneruumiista, johon on aina yhdistetty jonkinlaisia ajatuksia. Nuo kansanluokat vastaavat ihmisen tunneruumiista sentähden, että meissä ilmenee ensiksi, mitä kansa kulloinkin himoitsee, mitä se kulloinkin haluaa ja tahtoo.

Mutta sitten on niin sanoaksemme korkein luokka, joka vastaa ihmisen ajatusta. Sen tehtävänä on varsinaisesti ajatella, palvella taidetta ja kulttuuria. Minä puhun nyt tietenkin jonkinlaisesta ihanteellisesta tapauksesta, että me saisimme kuvan siitä, mitenkä asiat ovat todellisuudessa. Elämä aina näyttää vähän toisenlaiselta, mutta näin tyypilliseltä kannalta katsoen voimme sanoa, että ne ihmiset – ja aina on kaikista vähimmin kansassa niitä, jotka suorastaan osaavat ajatella, jotka suorastaan osaavat luoda tieteellistä tai taiteellista, tehdä henkistä työtä – ne edustavat kansassa ajatusruumista; ne ovat tässä näkyvässä maailmassa kansan ajatusruumis. Ja sentähden me sanomme, että kansan ajatusruumis ei voi tulla näkyviin tässä fyysisessä elämässä ennen kuin kansa on siksi suotuisissa olosuhteissa ulkonaisesti, että se – samoin kuin yksilö – voi

myöntää aikaa ja huomiota henkisille kulttuuriarvoille. Mutta samoin kuin ihminen pyrkiessään itsetietoisuuteen, pyrkiessään olemaan oma itsensä, niinkuin näemme esim. Peer Gyntistä, saattaa suuresti erehtyä ja aivan kuin luonnonmukaisesti ensin vain lisätä kaikkien alimpien viettiensä, halujensa, himojensa voimaa, samoin kansakin aivan kuin historiallisesta välttämättömyydestä ensin alkaessaan pyrkiä itsetietoon ja itsenäisyyteen, alkaessaan pyrkiä olemaan oma itsensä, ensin hairahtuu kaikenlaisiin himoihin ja haluihin. Kun me historian valossa katselemme kansojen kohtaloa ja niiden kehitystä, niin huomaamme, että heti kun kansat ovat päässeet jonkinlaiseen itsetietoon ja itsenäisyyteen, kun ne ovat alkaneet tuntea olevansa yhtä kansaa, niin ne, samoin kuin Peer Gynt yksilönä, alkavat ajatella, mitenkä ne voisivat tyydyttää kaikkia halujaan, mitenkä niiden elämä voisi laajeta, mitenkä ne tulisivat suuremmiksi ja mahtavammiksi, mitenkä ne saisivat oikein tuntea olevansa olemassa ja elävänsä. Ihmiset ensin tahtovat omaksi hyödykseen käyttää kaikkia uusia kykyjään. Kansat pyrkivät valtaan, valloittamaan toisia maita ja kansoja, sortamaan niitä nauttiakseen siitä, että ovat niin mahtavia, niin suuria, niin ihmeellisiä. Ihminenkin ensin pyrkiessään itsetietoon ja itsenäisyyteen saattaa nauttia siitä, että nousee toisten ihmisten yläpuolelle, ja saattaa vaikka vähän polkea toisia ihmisiä. Kuinka tavallinen piirre oli ainakin ennen yläluokkalaisissa, että he halveksivat köyhälistöä ja muita ihmisiä muka huonompina olentoina, kun olivat itse niin mahtavia ja korkeita. Lisäksi me huomaamme kautta historian aivan yleisenä piirteenä, vaikka siitä on syytetty yksinomaan juutalaisia, että kaikki kansat laulavat vain siitä, kuinka juuri heidän kansansa on kaikista hienoin kansa, kuinka se on oikea Jumalan kansa ja kuinka Jumala ihmeellisesti sitä aina johtaa kaikissa sen kohtaloissa. Kun oikein vertaa sen historiaa toisten kansojen historiaan, niin selvästi näkee, kuinka Jumala noin

vain ikäänkuin syrjästä katselee noita toisia kansoja, mutta kääntää erikoisen huomionsa tämän meidän kansamme puoleen, joka todellakin on Jumalan oma valittu kansa! Kun viime vuonna oli Tukholmassa tuo talonpoikaiskokous, johon talonpoikia tuli joka puolelta maata anomaan kuninkaalta, että olisi kiinnitettävä enemmän huomiota Ruotsin valtakunnan puolustukseen, niin silloin joku professori julisti asiantuntijana, historian professorina, että Ruotsin kansa on hyvin erikoinen ja ihmeellinen kansa; sen historia on aivan erikoislaatuinen; minkään muun kansan historia ei ole sen veroinen; siitä aivan selvästi näkee, kuinka kaitselmus on sitä johdattanut läpi aikojen ja sitä aina suojannut vaarallisina ja vaikeina hetkinä ja pelastanut sen juuri pahimmassa hädässä, silloin kun on aivan luultu, että nyt menee kaikki hullusti. Siis me näemme, mikä valittu kansa on Ruotsin kansa! – Tällä tavoin aivan viime vuonna sanoi muuan ruotsalainen professori.

Tämä on kuvaava piirre kaikille kansoille. Kaikki kansat uskovat olevansa Jumalan valittu kansa. Jos ei sitä sanota aivan näillä sanoilla, niin käytetään joitakin toisia sanoja. Niin kuitenkin uskotaan, niin vakuutetaan.

Tämä kaikki on tietenkin nationalismin nurinkurista puolta.

Kun me tällä tavoin katselemme kansojen kehitystä ja niiden elämää, niin me huomaamme, kuinka ne ensin tullessaan itsetietoon ikäänkuin juopuvat, samalla tavoin kuin ihmisyksilö. Siten kansoilla on elämässään samat vaarat edessään kuin yksilöillä. Sillä samoin kuin Peer Gynt yksilönä rupeaa elämään himoissa, niin kansakin, kun se saa menestystä, valtaa, mahtavuutta ja rikkautta, rupeaa elämään ylellisyydessä. Ja tämä on aina ollut jokaisen kansan turmio. Lyhyt historiallinen aika – ehkä satoja tai tuhat vuotta – niin kansa häviää näyttämöltä ainakin vaikuttavana voimana. Se kaatuu omaan ylellisyyteensä: alkaa elää herrana toisten ihmisten,

toisten kansojen kustannuksella. Ja sillä se kaivaa oman hautansa.

Mutta samoin kuin ihminen pyrkiessään itsetietoisuuteen, yrittäessään olla oma itsensä, lopulta, kun hänen etsimisensä on rehellistä, todella löytää sellaisen itsensä, joka pysyy ja joka on aivan toisenlainen, kuin mitä hän on luullut, samoin on kansojen laita. Me tosin emme ehkä ole vielä historian näyttämöllä nähneet kansaa, joka todella sillä tavoin olisi tullut itsenäiseksi. Mutta mehän emme ole nähneet niin monta tällaista ihmisyksilöäkään. Ihmiset yksilöinäkin ovat vielä harhan vallassa. Niitä ihmisiä, jotka todella ovat löytäneet oman jumalaisen itsensä, jotka todella ovat vapautuneet alemmasta persoonallisuudestaan ja sitten löytäneet kuolemattoman itsensä, todellisen yksilöllisyyden, on harvassa. Mutta muistakaamme: kansat, samoinkuin yksilöt, ovat jälleensyntyviä. Kansa, joka muodostaa kokonaisuuden, saattaa kuolla pois, kun se ei tuossa muodossa päässyt itsetietoisuuteen, ja ruumistua joskus tulevaisuudessa toiseen kansaan elääkseen siinä uudestaan pyrkimyksensä Jumalaa kohti. Aivan yleisesti sanotaan teosofisissa ja okkultisissa piireissä, että esimerkiksi Englannin kansassa on tätä nykyä Rooman kansa jälleensyntyneenä. Rooman kansa saavutti maailmanvallan ja sitten hävisi. Ja englannin kansan edessä on sama kysymys: voitko nyt pyrkiä todelliseen itsetietoisuuteen? Osaatko nousta siihen, että olet oma itsesi?

Vaikka me olisimme ainoastaan filosofisesti ajattelevia emmekä näkisikään syvemmälle, meidän täytyy kuitenkin kysyä: eikö sitten kansoilla ole sisäisempää itseä kuin ainoastaan se persoonallisuus, mikä ilmenee kansan ulkonaisessa elämässä, sen ajattelevissa, sen tuntevissa ja toimivissa yksilöissä?

Kuten jo äsken koetin osoittaa, joudumme ajatuksissamme siihen, että samoin kuin yksilöllä, samoin

täytyy kansoillakin välttämättä olla jokin sisäinen, todellinen itse, jonka tuntemiseen voi pyrkiä ja joka siellä takana aivan kuin odottaa, että kansa persoonallisuutena kääntyisi en puoleen. Se odottaa sitä yhtä hartaasti kuin yksilöllisessä ihmisessä korkeampi minä odottaa, että hänen persoonallisuutensa kääntyisi sen puoleen. Samalla tavoin on kasojen laita. Teosofeina me puhumme siitä, kuinka kansan todellinen itse on sen kansan kansallishaltia eli suojelushenki – suojelusenkeli, jumalatar – kuinka sitä tahdotaan nimittää. Se on paremmin sanoen olentoryhmä, vaikka sen ryhmän kyllä yksi olento, niin sanoaksemme, sulkee syliinsä. Kunkin kansan sisin minä, sisäisin olemus on näkymätön, korkea ja kaunis olento, samaten kuin ihmisen sisällä on hänen näkymätön jumalainen olemuksensa, jonka tuntemiseen hänen tulee päästä. Ja kun edellytämme, että kansalla on tällainen sisäinen, korkeampi itse, joka käyttää kansan ajatus-, tunne- ja fyysistä ruumista omana ruumiinaan samalla tavoin kuin ihmisen minä käyttää eri käyttövälineitään omana ilmennyksensä, niin silloin me voimme kysyä: millä tavoin siis kansa voisi oppia tuntemaan tämän sisäisen itsensä, mitenkä kansa voisi kääntyä sen puoleen? Silloin meidän vastauksemme on: samaa tietä kulkien kuin yksilö kääntyessään oman sisäisen itsensä puoleen. Ja eräs kohta sillä tiellä on nerous ja lahjakkuus. Nerous ja lahjakkuushan yksilössä tuo esille jotakin sisäistä itsenäisyyttä, ihmisen sisäistä neroutta. Kansakin voi pyrkiä sisimmän itsensä tuntemiseen sillä tavoin, että se antaa nerokkuudelle ja lahjakkuudelle mahdollisimman paljon tilaisuutta ilmetä.

Ottakaamme esimerkiksi oma kansamme. Jos me tahtoisimme tulla oman kansamme sisimmän hengen tuntoon, tulla todella itsenäiseksi kansaksi, niin että todella osaisimme olla oma itsemme, silloin on olemassa eräs keino se, että me toivomme, että meidän kansamme keskuuteen syntyisi

sellainen ajattelijaluokka, hengen ylimystö, jonka kaikki jäsenet olisivat lahjakkaita ja nerokkaita olentoja. Eräs keino kansamme sisäisen itsen tuntemiseen olisi se, että toivoisimme tätä ja koettaisimme valmistaa tilaisuuksia tällaisille lahjakkaille olennoille viemään kulttuuria eteenpäin, luomaan meille taidetta, tiedettä, kirjallisuutta. Ja koska he syntyvät meidän kansastamme, he ovat aina välttämättä kansamme sisäisen itsen suojeluksen alaisia ja sen elähdyttämiä ja värittämiä. Siis meidän kansamme todellinen sisäinen itse tulisi esille tällaisen lahjakkaan ja nerokkaana hengen ylimystön kautta, jolle me valmistaisimme tilaisuuden elää ja toimia. Mutta jos me emme pane arvoa tieteelle, taiteelle, kirjallisuudelle, kulttuurille, vaan ajattelemme ainoastaan jokapäiväistä leipää ja aineellisia huvituksia, silloin emme tietenkään voi luoda ja saada tänne mitään sellaista kansanluokkaa. Vain siinä määrin kuin kukin meistä Suomen kansan yksilönä tuntee sisässään panevansa arvoa kaikelle henkiselle suuruudelle, neroudelle ja lahjakkuudelle, älylle, kaikelle kulttuurielämälle, kaikelle todelliselle suuruudelle, vain siinä määrin me valmistamme kansallemme kulttuuritulevaisuutta, ja ainoastaan siinä määrin me kutsumme luoksemme sellaisia lahjakkaita neroja, korkeita olentoja, jotka voivat rikastuttaa meidän älyllistä ja henkistä elämäämme.

Toinen keino on seuraava. Jeesus opetti yksilöllisiä ihmisiä syventymään itseensä, että he huomaisivat, millä tavoin heidän tulee elää, kuinka heidän tulee rakastaa lähimmäisiään kuin itseään. Tämä toinen keino kansan ollessa kysymyksessä merkitsee sitä, että kansa kokonaisuudessaan noustessaan itsetietoisuuteen, tietoon siitä, että se on kansa maailmassa, silloin näkee, kuinka kaikki kansat ovat veljiä ja kuinka kaikkien kansojen yläpuolella ja takana on isä Jumala, suuri yhteinen elämä, jota meidän kaikkien ennen kaikkea tulee palvella. Siis kansan itsetietoisuudessaan ja itsetunnossaan on

noustava siihen, että se tahtoo ennen kaikkea palvella itse elämää, itse Jumalaa, elämän henkisiä arvoja, ilmentää tätä sisäistä tahtoa puhtaassa inhimillisessä rakkaudessa. Tällainen kansa ei koskaan voisi ajatella esimerkiksi lähtevänsä sotaan toista kansaa vastaan, koska jokainen kansa on sen veli ja saman Jumalan lapsi, se tarjoaisi vain veljeskäden jokaiselle kansalle, se ei siis voisi hyväksyä mitään sortoa, vielä vähemmän itse sitä harjoittaa, sen kansan sydän olisi vain täynnä rakkautta, myötätuntoa ja sääliä.

Tämä olisi tietenkin varmin keino kansalle päästä oman itsensä tuntemiseen. Tällä tavoin todella kansat voisivat oppia olemaan oma itsensä. Ne teistä, jotka ovat lukeneet pienen kirjaseini "Suomen Kansallishaltia", muistanevat, että siinä on koetettu kuvata, kuinka Suomen kansan sisäinen itse, sen näkymätön haltia eli enkeli eli Jumala, on aivan täydellisesti tällä tavoin kaikkien toisten kansojen veli ja Jumalan palvelija.

Kuinka me elävät Suomen kansalaiset voisimme tulla kansamme sisimmän itsen tuntoon? Kuinka me kansana voisimme oppia olemaan oma itsemme? Siten, että meidän kansamme kaikki jäsenet tulisivat teosofeiksi. Silloin kansamme voisi päästä sisimmän itsensä tuntemiseen. Silloin se tulisi kuolemattomaksi olennoiksi itsetietoisuudessaan. Silloin meidän kansamme todella saavuttaisi sellaisen merkillisen asteen, jota minun tietääkseni mikään kansa ei vielä historian aikana ole saavuttanut. Silloin se tietäisi kansana elävänsä sillä tavoin, että vaikka se elettyään aikansa tässä maassa – ja sen elämä kestää vielä tuhansia vuosia – niin jos se tämän nykyisen näkyvän elämänmuodon sitten jättäisi, se itsetietoisesti siirtyisi jonkin muun kansan keskuuteen ja jatkaisi ihmiskunnan nostamista ja kohottamista henkisesti. Meidän kansamme on hyvin merkillisessä historiansa vaiheessa. Se voi, jos sillä vain on siihen halua ja taipumusta, nousta itsensä todelliseen tuntoon korkeammalla tavalla kuin

ehkä mikään kansa ennen historian kuluessa. Tällä en lainkaan imartele kansamme. Se ei johdu siitä, että olisin kiihkokansallinen ja ajattelisin, että tämä kansa on parempi kuin toiset kansat, vaan se johtuu siitä erinomaisen merkillisestä seikasta, että meidän kansamme on tällä hetkellä aivan kuin jälleensyntynyt kansa. Meidän kansamme on jo ennen elänyt kulttuurielämää ja sen jälkeen monta sataa vuotta elänyt aivan kuin pimeydessä. Nyt se on noussut uudestaan päivänvaloon. Se on siis vanha kansa, joka ei ensimmäistä kertaa nyt ala kulttuurielämää. Se ei ole sellainen kansa, jonka nyt aloittaessaan pitäisi nousta ulkonaiseen mahtavuuteen, ruveta valloittamaan maita ja sortamaan kansoja ja pöyhkeilemään. Se on vanha kansa, joka on jo ennenkin elänyt kulttuurielämää ja silloin jo voittanut sotia ja valloittanut maita, mutta saanut siitä aivan kuin kyllikseen eikä ole siitä hyötynyt. Se on vanha kansa, joka nyt on aivan kuin syntynyt uudelleen, alkanut uudestaan luoda kulttuuria ja nyt voisi nousta korkeampaan, ihmeelliseen itsetietoisuuteen ja luoda korkeampaa kulttuuria.

Meidän kansamme on nyt sellaisessa kohdassa kehityksessään. Ja minä, – ja toivottavasti monet muut minun kansani – olen nähnyt tämän asian jo vuosikausia. Minä olen nähnyt tämän aivan selvästi kymmenen vuotta, ja sitä ennen jo kuusi vuotta. Voin sanoa, että kuusitoista vuotta minä olen tämän nähnyt ja voin aavistaa ja voin tietää, minkälainen tulevaisuus meidän kansallamme voisi olla. Ja uskon aivan niinkuin J. V. Snellmankin, että tällä kansalla on tulevaisuus edessään. Mutta minä myös aivan selvästi tiedän, mikä on se epäkohta, joka on esteenä sille, että meidän kansamme voisi palvella todella hyödyllistä tulevaisuutta, voisi todella luoda kulttuuria ja auttaa ihmiskuntaa eteenpäin tässä vaikeassa taistelussa tällä maapallolla. Ja tiedän myös, että on vaikeuksia, suuria vaaroja edessä. On suuri mahdollisuus tällä kansalla

langeta joko sellaiseen himokkuuteen tai tylsyyteen kuin erimerkiksi Peer Gynt ja monet muut yksilöt, tai kuin muut kansat historian näyttämöllä ovat tehneet. Peer Gynt näki, kuinka onntoa ja mitätöntä oli suorastaan himoissa ja haluissa eläminen, ja silloin hän alkoi ajatella, mutta vain niin materialistisesti, että lopulta joutui hullujen pariin. Näemme tämän Peer Gyntistä ja monesta ihmisestä ja hänen kehityksestään. Sama mahdollisuus on kansojen edessä. Suomen kansa on paljon kärsinyt. Se on pitkin vuosisatoja tehnyt työtä, raatanut ja ponnistanut, sen vuoksi se ei ehkä lankea mihinkään suoranaiseen ylellisyyteen ja himolliseen raakaan elämään, niin kuin kansat voivat tehdä ja niin kuin Peer Gynt elämässään teki. Mutta sillä on ainakin se mahdollisuus edessä, että se lankeaa tylsyyteen, että se kadottaa näkyvistään aatteet ja ihanteet, hengen. Se voi langeta sellaiseen aineelliseen tylsyyteen, ettei se mistään muusta välitä kuin jokapäiväisestä leivästä ja jokapäiväisistä huvituksista. Tuo vaara on meidän kansallamme. Jos se sen voittaa, jos se osaa pitää varansa, ettei se lankea tuollaiseen mielen tylsyyteen, silloin se saa kulkea sellaista merkillistä tulevaisuutta kohti, jota ei yksikään vielä voi aavistaa. Jos se voi tarttua kiinni todellisesta itsestään, jos se alkaa ajatella, jos se voi sisäisesti rukoilla Jumalaansa, jos se voi tahtoa ja toivoa paitsi että lahjakkaita ja nerokkaita olentoja tulisi tänne tätä elämää johtamaan, myös sitä, että se itse kykenisi tarkkaan unohtamaan oman alemman itsensä palvomaan Jumalaa, aatteita, hengen vapautta, ihanteita, rakastamaan toisia kansoja, toisia ihmisiä todella veljinä, silloin lupaavat jumalat taivaissa, että tällä kansalla on ihmeellinen tulevaisuus edessään.